

Министерство образования Республики Беларусь

УЧРЕЖДЕНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ
«ПОЛОЦКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

УДК 39; 572.9

№ гос.регистрации 20142990

Инв. № _____

УТВЕРЖДАЮ:

Проректор по научной работе

_____ Д.О. Глухов

«» марта 2016 г.

М.П.

ОТЧЕТ

о научно-исследовательской работе

ТРАДИЦИОННЫЙ КУЛЬТУРНО-ЯЗЫКОВОЙ ЛАНДШАФТ
БЕЛОРУССКО-РУССКОГО (ВИТЕБСКО-СМОЛЕНСКОГО) ПОГРАНИЧЬЯ
XX – НАЧАЛА XXI В.: СИМВОЛИКА ФОЛЬКЛОРНЫХ ОБРАЗОВ,
РИТУАЛЬНЫЕ ФУНКЦИИ И ИХ КОММУНИКАТИВНЫЕ
РЕПРЕЗЕНТАЦИИ

(заключительный)

Научный руководитель НИР
Кандидат исторических наук, доцент

_____ В.А. Лобач
(подпись)

« » марта 2016 г.

Нормоконтролер

_____ (подпись) (Ф.И.О.)

« » марта 2016 г.

Новополоцк 2016

СКЛАД УДЗЕЛЬНІКАЎ

Аспірант тэмы
д.гіст. навук,
дацэнт

(подпіс, дата)

У.А. Лобач
(Уводзіны, Глава 1,5,6, Заключэнне)

Кандыд. тэмы
С. навук. супр.
а-р. філал. навук,
дацэнт

(подпіс, дата)

Т.В. Валодзіна
(Глава 3,5, Заключэнне)

С. навук. супр.
канд.гіст. навук,
дацэнт

(подпіс, дата)

У.Я. Аўсейчык
(Глава 4,6, Заключэнне)

С. навук. супр.
канд.гіст. навук,
дацэнт

(подпіс, дата)

С.А. Шыдлоўскі
(Глава 2, Заключэнне)

РЭФЕРАТ

Справаздача – 185 с., 230 крыніц.

ФАЛЬКЛОР, ТРАДЫЦЫЙНАЯ КУЛЬТУРА, РЫТУАЛ, КУЛЬТУРНЫ ЛАНДШАФТ, ВІЦЕБСКА-СМАЛЕНСКАЕ ПАМЕЖЖА, САКРАЛЬНАЯ ГЕАГРАФІЯ, НАРОДНАЯ МЕДЫЦЫНА, СЯМЕЙНАЯ АБРАДНАСЦЬ, ПРЫВЕЛЕЯВАНАЕ САСЛОЎЕ, МІЖЭТНІЧНАЕ ЎЗАЕМАДЗЕЯННЕ

Аб’ектам даследавання выступае традыцыйны культурны і моўны ландшафт Віцебска-Смаленскага памежжа ў фальклорных і абрадавых формах яго рэпрэзентацыі як у дыяхронным, так і сінхронным вымярэнні.

Мэта даследавання – характарыстыка традыцыйнага культурнага ландшафту беларуска-рускага (Віцебска-Смаленскага) памежжа XX – пачатку XXI ст. як арганічнай сістэмы, якая спалучае ў сабе элементы прыроднага і антрапагеннага паходжання, адлюстраваных у моўнай карціне свету, уяўленнях, вераваннях і рытуальных практыках мясцовага насельніцтва.

Задачы даследавання: 1) ахарактарызаваць прынцыпы семіятызацыі прасторы ў традыцыйнай карціне свету насельніцтва Віцебска-Смаленскага памежжа; 2) вызначыць сімвалічны статус і рытуальныя функцыі базавых топасаў традыцыйнага культурнага ландшафту рэгіёна ў дыяхроннай і сінхроннай перспектыве з улікам спецыфікі міжэтнічных уплываў; 3) выявіць асаблівасці функцыянавання “вясковых святынь” у абрадавым і будзённым жыцці лакальных супольнасцяў памежжа; 4) ахарактарызаваць узроўні і інтэнсіўнасць узаемаўплываў у сферы абрадавасці і народнай медыцыны.

Навуковая навізна. Упершыню ў айчыннай этналогіі ахарактарызаваны актуальны стан этнакультурнага ландшафту Віцебска-Смаленскага памежжа з улікам функцыянальнасці яго асобных кампанентаў, выяўлены рэгіянальныя асаблівасці ў кантэксце эвалюцыйных і трансфармацыйных працэсаў XIX – пач. XXI ст.

Вынікам даследавання стала комплексная характарыстыка традыцыйнага культурна-моўнага ландшафту Віцебска-Смаленскага памежжа як унікальнай семіятычнай сістэмы, спецыфіка якой сфармавалася ў выніку інтэнсіўнага этнакультурнага ўзаемадзеяння і знайшла сваё адлюстраванне ў розных сферах народнай культуры рэгіёна. Выяўлена, што ў народнай культуры памежжа шэраг сфер (ушанаванне культавых крыніц, народная медыцына, каляндарная і пахавальна-памінальная абраднасць) рэпрэзентуюць максімальны ўзровень падабенства як у раёнах Усходняй Віцебшчыны, так і ў Заходняй Смаленшчыне, што дазваляе характарызаваць культурны ландшафт рэгіёна як гамагенную этнакультурную зону, якая не страціла свае адметныя рысы і на сучасным этапе. У выніку палявых даследаванняў у зоне Віцебска-Смаленскага памежжа (2015) быў зафіксаваны і ўведзены ў навуковы зварот значны аб’ём фальклорна-этнаграфічных крыніц.

Практычныя вынікі даследавання прадстаўлены ў дакладах на канферэнцыях і семінарах, у курсах лекцый для студэнтаў, у распрацоўцы метадычных рэкамендацый для правядзення фальклорна-этнаграфічных экспедыцый у раёнах культурнага памежжа. Вынікі даследавання адлюстраваны ў 31 дакладзе на 19 навуковых канферэнцыях (7 за мяжой). Па выніках даследаванняў апублікавана 38 навуковых артыкулаў у айчынных і замежных навуковых выданнях.

ЗМЕСТ

УВОДЗІНЫ	5
1 Семіётыка культурнага ландшафту ў традыцыйнай карціне свету: тэарэтыка-метадалагічныя аспекты даследавання.....	8
1.1 Семіётыка прасторы ў гуманітарных даследаваннях.....	8
1.2 Канцэпцыя культурнага ландшафту	30
2 Прывеліяванае саслоўе ў структуры культурнага ландшафту Віцебска-Смаленскага рэгіёну XIX – пачатку XX ст.....	36
3 Прастора ў сістэме народнамедыцынскіх практык беларусаў Віцебска-Смаленскага памежжа.....	59
3.1 Вертыкаль – гарызанталь.....	60
3.2 Сфера чужога.....	65
3.3 Сакральны цэнтр	74
3.4 Функцыі межаў	82
4 Семіятычны статус і рытуальныя функцыі могілак у народнай культуры Віцебска-Смаленскага памежжа XX – пачатку XXI ст.	86
4.1 Могілкі ў сістэме пахавальнай абраднасці	86
4.2 Могілкі ў сістэме індыўдуальных памінальных абрадаў	99
4.3 Традыцыі памінання памерлых у структуры каляндарнай абраднасці	101
5 Міфасемантыка дарогі ў традыцыйнай карціне свету беларусаў Віцебшчыны ...	108
5.1 Сімваліка дарогі ў структуры культурнага ландшафту	108
5.2 Канцэпт “шляху” ў замоўнай традыцыі Віцебска-Смаленскага памежжа.....	118
6 “Вясковыя святыні” беларуска-рускага памежжа	128
6.1 Сімвалічны статус крыніц у духоўнай культуры вясковага насельніцтва беларуска-рускага памежжа	128
6.2 Культавыя крыніцы Віцебска-Смаленскага памежжа: актуальны стан і рытуальныя функцыі	134
6.3 Традыцыйныя і новыя элементы ў сістэме ўшанавання аб’ектаў сакральнай тапаграфіі ў кантэксце трансфармацыйных зменаў XX – пачатку XXI ст.	145
7 Перспектывы далейшага развіцця і практычнага выкарыстання вынікаў даследавання.....	155
ЗАКЛЮЧЭННЕ	158
СПІС ВЫКАРЫСТАНЫХ КРЫНІЦ.....	162
Навуковая прадукцыя: спіс публікацый і дакладаў	178

НАВУКОВАЯ ПРАДУКЦЫЯ

публікацыі:

1. Аўсейчык У.Я. Сучасны стан пахавальна-памінальнай абраднасці вясковага беларускага насельніцтва // Современная молодёжь и общество: сб. науч. ст. Вып. 2: Молодёжь в обществе рисков и историко-культурных перемен / под науч. ред. И.И.Калачёвой. – Минск : РИВШ, 2014. – С.56-61.

2. Аўсейчык У.Я. Абрад Прыкладзіны ў беларусаў Падзвіння // Беларускае Падзвінне : вопыт, методыка і вынікі палявых і міждысцыплінарных даследаванняў : зб. навук. арт. II міжнар. навук. канф., Полацк, 17–18 красав. 2014 г.: у 2 ч. Ч. 1 / Полацкі дзярж. ун-т; пад агульн. рэд. Д.У. Дука, У.А. Лобача, С.А. Шыдлоўскага. – Наваполацк : ПДУ, 2014. – С. 144–156.

3. Аўсейчык У. Асаблівасці траецкай памінальнай абраднасці беларусаў Падзвіння (па матэрыялах XIX – пачатку XXI ст.) // Аўтэнтычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання: зборнік навуковых прац удзельнікаў VIII Міжнароднай навуковай канферэнцыі (Мінск, 25-27 красавіка 2014 г.) / [рэдкалегія: В.Р. Языковіч (старшыня) і інш.]. - Мінск: БДУКМ, 2014. – С. 78-79.

4. Аўсейчык У.Я. Памінальная абраднасць беларусаў Падзвіння ў веснавы перыяд (па этнаграфічных матэрыялах XIX – пачатку XXI стагоддзя) // Вестник Полоцкого государственного университета. Серия А. Гуманитарные науки. – 2014. – №9. – С. 46-55.

5. Аўсейчык У.Я. Гісторыя вывучэння пахавальна-памінальнай абраднасці беларусаў Падзвіння ў першай палове XX стагоддзя // Матэрыялы міжнароднай навуковай канферэнцыі да 150-годдзя А. К. Сержпутоўскага ; 19-20 чэрвеня 2014 г., г. Мінск / уклад. А. Г. Алфёрава, С.У.Грунтоў, Ю.С.Пракоф’ева; рэдкал. : А.І. Лакотка [і інш.]; НАН Беларусі, Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры. – Мінск, 2014. – С. 102–107.

6. Аўсейчык, У.Я. Асаблівасці сучаснай “прыватнай” (індывідуальнай) памінальнай абраднасці беларусаў Падзвіння / У.Я. Аўсейчык // Аўтэнтычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання : бюлетэнь VIII Міжнар. навук. канф., Мінск, 2015 г. / БДУКМ; рэдкал. : Языковіч В.Р. (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2015. – С. 74-79.

7. Аўсейчык, У.Я. Рэгіянальныя асаблівасці і лакальныя варыянты ў каляндарнай памінальнай абраднасці беларусаў Падзвіння (па матэрыялах XIX – пачатку XXI стагоддзя) / У.Я. Аўсейчык // Асоба збіральніка ў захав. нематэрыяльн. культ. спадчыны: да 200-годдзя з дня нарадж. О. Кольберга: матэр. Міжнар. кругл. стала; 25–26 чэрв. 2014 г., Мінск – Пінск / Укл. Дар’я Алексеенка і Юры Пацюпа; Цэнтр даследав. бел. культ., мовы і літар. НАН Беларусі, Музей Бел. Палесся (г.Пінск), Маршалкоўская Управа Падляшскага ваяв. (Польшча), Польскі Інст. у Мінску. – Мінск, 2014. – С. 44–56.

8. Аўсейчык, У.Я. Асаблівасці каляндарна-памінальных абрадаў беларусаў Лепельшчыны (па матэрыялах XIX – пачатку XXI ст.) / У.Я. Аўсейчык // Лепельскія чытанні : матэрыялы VI навукова-практычнай

канферэнцыі, (Лепель, 17 – 18 кастрычніка 2014 г.) / Установа культуры "Лепельскі раённы краязнаўчы музей". – Мн.: Медысонт, 2014. – С.50-58.

9. Аўсейчык, У.Я. «Прыватная» (індывідуальная) памінальная абраднасць беларусаў Падзвіння (па матэрыялах канца ХХ – пачатку ХХІ стагоддзяў) / У.Я. Аўсейчык // Вестник ПГУ. Серия А. Гуманитарные науки (исторические науки). – 2015. – №9. – С. 31-37.

10. Володина, Т.В. Заговоры и представления о *притке* / *прыччы* у белорусов и русских / Т.В. Володина // Филологическая регионалистика. – Тамбов, 2014. – № 1(11). – С. 50-56.

11. Володина, Т.В. Детские болезни: современные белорусские записи / Т.В. Володина // Живая старина. – № 3. –2014. – С. 17-20.

12. Валодзіна Т.В. Статусныя характарыстыкі мужчыны-знахара ў традыцыйнай культуры беларусаў (Падзвінская традыцыя на агульнаэтнічным фоне) // Беларускае Падзвінне : вопыт, метадыка і вынікі палявых і міждысцыплінарных даследаванняў : зб. навук. арт. II міжнар. навук. канф., Полацк, 17–18 красав. 2014 г.: у 2 ч. Ч. 1 / Полацкі дзярж. ун-т; пад агульн. рэд. Д. У. Дука, У. А. Лобача, С. А. Шыдлоўскага. – Наваполацк: ПДУ, 2014. – С. 163-173.

13. Володина, Т. Еще раз о «литовском колтуне», или мифосемантика болезни в межэтническом контексте // Baltaiirslavai: dvasinių kultūrų sankirtos / Балты и славяне: пересечения духовных культур, sudarė irredagavo Tatjana Civiņan, Marija Zavjalovair, Artūras Judžentis / составители и редакторы Т. В. Цивьян, М. В. Завьялова и А. Юджентис. – Vilnius: Versmė, 2014. – P. 349-365.

14. Валодзіна, Т. Замовы, іх збіральнікі і паказальнікі / Т. Валодзіна // Беларускі фальклор: матэрыялы і даследаванні. Вып. 2. - Мінск: Беларуская навука, 2015. - С. 509-516.

15. Володина, Т. В. Сохранение и репрезентация нематериального культурного наследия в Беларуси: опыт и проблемное поле / Т.В. Володина // Развитие единого культурного пространства Беларуси и России – важнейшее направление сотрудничества в рамках Союзного государства. Мат-лы постоянно действующего семинара при Парламентском Собрании Союза Беларуси и России по вопросам строительства Союзного государства (Заседание 37-е, гг. Молодечно, Минск, 9-10 апреля 2014 года). -Минск: Центр системного анализа и стратегических исследований НАН Беларуси, 2014. - С. 321-333.

16. Valodzina, T. Plica Polonica in Belarusian beliefs and incantations / T.Valodzina // Incantatio. An International Journal on Charms, Charmers and Charming Issue 4. General Editor: Mare Kõiva. -Tartu 2015. - P. 59-81.

17. Володина, Т.В. Аксиологический статус болезни в традиционной культуре белорусов / Т.В. Володина // Категория оценки и система ценностей в языке и культуре / Отв. редактор С.М. Толстая. – М.: “Индрик”, 2015. – С. 259-274.

18. Володина, Т.В. К проблеме указателей заговоров: количество, качество и перспективы / Т.В. Володина // Традиционная культура. Альманах.– 2015. – Вып. 3. –С. 185-189.

19. Володина, Т.В. Еще раз о жабе во рту (белорусские представления о стоматите в европейском контексте) / Т.В. Володина // Этнолингвистика.

Ономастика. Этимология: материалы III Междунар. науч. конф. Екатеринбург, 7–11 сентября 2015 г. / [отв. ред. Е. Л. Березович]. – Екатеринбург : Изд-во Урал.ун-та, 2015. – С. 62-64.

20. Лобач У.А. Вобраз чараўніка ў традыцыйнай карціне свету беларусаў Падзвіння XX – пач. XXI ст. (па матэрыялах этнаграфічных экспедыцый ПДУ) // Беларускае Падзвінне : вопыт, методыка і вынікі палявых і міждысцыплінарных даследаванняў : зб. навук. арт. II міжнар. навук. канф., Полацк, 17–18 красав. 2014 г.: у 2 ч. Ч. 2 / Полацкі дзярж. ун-т; пад агульн. рэд. Д. У. Дука, У. А. Лобача, С. А. Шыдлоўскага. – Наваполацк : ПДУ, 2014. – С. 213-219.

21. Лобач, В. А. Волаты и асілкі в легендах и преданиях Витебщины / В.А. Лобач // Живая старина.- 2014.- №3. – С. 24-28.

22. Лобач, У. Актуальныя праблемы даследвання беларускай традыцыйнай культуры / У. Лобач // III Міжнародны Кангрэс даследчыкаў Беларусі. Працоўныя матэрыялы. Т.3. – Kaunas, 2013. – С. 406-409.

23. Лобач, У. Сакральная геаграфія Лепельшчыны: сімволіка і рытуальныя функцыі / У. Лобач // Лепельскія чытанні. Мат-лы 6-й навукова-практычнай канферэнцыі (Лепель, 17-18.10.2014 г.). – Мн.: Медысонт, 2014 – С. 43-49.

24. Лобач, У. Аўтэнтычны фальклор і прафесійная этыка фалькларыстаў / У. Лобач // Беларускі фальклор. Матэрыялы і даследванні. Зборнік навуковых прац. – Вып. 2. – Мн.: “Беларуская навука”, 2015 – С. 503-508.

25. Лобач У.А. Культавыя крыніцы Беларускага Падзвіння: феномен сучаснай рытулізацыі прыродных аб’ектаў / У.А. Лобач // Аўтэнтычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання (памяці антраполога Зінаіды Мажэйкі): зборнік навуковых прац удзельнікаў IX Міжнароднай навуковай канферэнцыі (Мінск, 24-26 красавіка 2015 г.) / БДУКМ; рэдкал.: Языковіч В. Р. (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУКМ, 2015. – С. 58-60.

26. Lobačius, Uladzimeras Archeologiniai paminklai tradiciniame liaudies pasaulėvaizdyje (Baltarusijos–Rusijos paribys) / Uladzimeras Lobačius // Liaudies kultūra. – 2015. - №5. – P. 47-52.

27. Лобач, У.А. Палявыя этнаграфічныя даследаванні Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта ў 1995–2013 гг.: Вопыт, вынікі, перспектывы / У.А. Лобач // Асоба збіральніка ў захав. нематэрыяльн. культ. спадчыны: да 200-годдзя з дня нарадж. О. Кольберга: матэр. Міжнар. кругл. стала; 25–26 чэрв. 2014 г., Мінск – Пінск / Укл. Дар’я Алексенка і Юры Пацюпа; Цэнтр даследав. бел. культ., мовы і літар. НАН Беларусі, Музей Бел. Палесся (г.Пінск), Маршалкоўская Управа Падляскага ваяв. (Польшча), Польскі Інст. у Мінску. – Мінск: Выд.В.Хурсік, 2014. – С. 66-69.

28. Лобач, У.А. Горад і гараджане ў светапоглядзе беларускіх сялян другой паловы XX – пачатку XXI ст. (па фальклорных і этнаграфічных матэрыялах Віцебшчыны) / У.А. Лобач // Веснік ПДУ. Серыя А. Гуманітар. навукі. – 2015.- № 9. – С.162-167.

29. Лобач, У. А. Гарадскі ландшафт у традыцыйнай карціне свету беларусаў Падзвіння / У.А. Лобач // Актуальныя праблемы архітэктуры Беларускага Подвіння и сопредельных регионов: сб. ст. респ. науч.-практ. семинара, Новополоцк, 8–9 окт. 2015 г. – Новополоцк: ПГУ, 2015. – С.75-77.

30. Шидловский, С.О. Эдуард Томаш Массальский о стратегиях эксплуатации белорусского крепостного крестьянства / С.О. Шидловский // Вестник Полоцкого государственного университета: Серия А (гуманитарные науки). – 2014. - № 1. – С. 57 – 60.

31. Шидловский, С.О. Игорь Всеволодович Чаквин: учёный, человек, учитель // Избранное: теоретические и историографические статьи по этногенезу, этническим и этнокультурным процессам, конфессиональной истории белорусов / И. В. Чаквин; отв. ред.-сост. А. Вл. Гурко ; Нац. акад. наук Беларуси, Центр исследований белорус. культуры, языка и лит. - Минск : Беларуская навука, 2014. - С. 14-17.

32. Шидловский, С.О. Кризис хозяйственных практик и традиционных форм виталитивной культуры помещного дворянства Беларуси в отражении романа Э.Т. Массальского «Пан Подстолич» / С.О. Шидловский // Вестник Полоцкого государственного университета: Серия А (гуманитарные науки). - 2015. - № 9. - С. 90-94.

33. Шыдлоўскі, С.А. «Запіскі» В. М. Севергіна як крыніца па гісторыі і этнаграфіі Беларускага Падзвіння і сумежных тэрыторый / С.А. Шыдлоўскі // Беларускае Падзвінне: вопыт, методыка і вынікі палявых і міждысцыплінарных даследаванняў: зб. навук. артыкулаў II міжнароднай навуковай канферэнцыі, Полацк, 17-18 красав. 2014 г. / пад агул. рэд. Д.У. Дука, У.А. Лобача, С. А. Шыдлоўскага. - Наваполацк: ПДУ, 2014. - Ч. 1. - С. 265–268.

34. Шидловский, С.О. Представления о личности помещика на витебско-смоленском пограничье / С. О. Шидловский // Личность в пространстве и времени: сборник научных статей V Международной научно-практической конференции / под ред. Н.П. Сенченкова и др. - Вып. 5. - Смоленск: Изд-во СмолГУ, 2015. - С. 203-206.

35. Шыдлоўскі, С. А. Шляхецкі двор на беларускіх землях у канцы XVIII – пачатку XX стст.: традыцыі будаўніцтва / С. А. Шыдлоўскі // Актуальныя праблемы архітэктуры Беларускага Падзвіння і супрачальных рэгіёнаў: зб. статей респ. науч.-практ. семінара, Новополоцк, 8–9 окт. 2015 г. – Новополоцк: ПГУ, 2015. – С. 108–110.

36. Шидловский, С. О. Дворянское поместье в системе социализации привилегированного сословия Беларуси / С.О. Шидловский // Психосоциальная адаптация в трансформирующемся обществе: социализация субъекта на разных этапах онтогенеза [Электронный ресурс]: материалы IV Междунар. науч. конф., Минск, 21-22 мая 2015 г. / И. А. Фурманов (отв. ред.) [и др.]. - Электрон. дан. (22,7 Мб). - Минск: Изд. центр БГУ, 2015. - 1 электрон. опт. диск (CD-ROM). - С. 502-504.

37. Шыдлоўскі, С. А. Практыкі аптымізацыі выдаткаў і рацыяналізацыі прыгоннай гаспадаркі на беларускіх землях у дарэформленны перыяд / С. А. Шыдлоўскі // Управление в социальных и экономических системах : материалы XXIV международной научно-практической конференции, г. Минск, 14 мая 2015 г. / ред. Н.В. Суша и др. – Мн.: Минский университет управления, 2015. - С. 237-239.

38. Шидловский, С. О. Экологический аспект критики традиционных практик лесопользования помещного дворянства Беларуси в романе Э. Массальского «Пан Подстолич» / С.О. Шидловский // XI Конгресс антропологов и этнологов России: сб. материалов / Отв. ред.: В.А. Тишков, А.В. Головнёв. - Москва; Екатеринбург: ИЭА РАН, 2015. - С. 176.

Здадзены ў друк:

1. Овсейчик В.Е. Специфика межэтнического взаимодействия старообрядцев и белорусов Подвинья (по материалам XIX – начала XXI в.) // Материалы Международной научной конференции “Русские в иноэтническом окружении. Русский фольклор в странах Балтии”, 2016.

2. Аўсейчык У.Я. Каляндарныя памінальныя абрады беларусаў Падзвіння (па матэрыялах XIX – пачатку XXI ст.) // *Białorutenistyka Białostocka* 2016.

3. Аўсейчык У.Я. Народнае дойдства і планіроўка паселішчаў старавераў Падзвіння ў XIX – пачатку XX ст. // Традиции и современное состояние культуры и искусств; VI Международная научно-практическая конференция, 19-20.11. 15, г. Мінск

4. Володина Т.В. Как в белорусской деревне «кота пекут» // Живая старина 2016.

5. Валодзіна Т.В. Да пытання даўніны і еўрапейскіх паралеляў магічнага лекавання беларусаў // Матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі «Славянская мифология и этнолингвистика», Гомель, 2016 г.

6. Лобач В.А. Археологические памятники в традиционной картине мира сельского населения белорусско-русского пограничья // Материалы Международной научной конференции “Русские в иноэтническом окружении. Русский фольклор в странах Балтии”, 2016.

7. Лобач В.А. Богатыри, осилки и девы-воительницы в топонимических преданиях восточных славян // Балто-славянские исследования. Сборник научных трудов. Москва, 2016.

8. Лобач У.А. “Валькірыі” паўночнабеларускіх паданняў: да пытання тыпалогіі і сімвалікі вобразу // *Веснік ПДУ. Серыя А. Гуманітар. навукі.* – 2015.

9. Лобач У. Культавыя крыніцы Віцебска-Смаленскага памежжа: сімвалічны статус і рытуальныя функцыі // *Białorutenistyka Białostocka* 2016.

Даклады на навуковых канферэнцыях:

1. Аўсейчык У.Я. Асаблівасці каляндарных памінальных абрадаў беларусаў Лепельшчыны (па матэрыялах XIX – пачатку XXI стагоддзя) // VI научно-практическая конференция “Лепельскія чытанні”, 17-18 октября 2014 г. (УК “Лепельский районный краеведческий музей”, г. Лепель).

2. Аўсейчык У.Я. Традыцыі памінавання продкаў у структуры масленічнай і вербнай абраднасці беларусаў Падзвіння (па матэрыялах XIX – пачатку XXI ст.) // Международная научная конференция “Традыцыі і сучасны стан культуры і

мастацтваў, 20-21 ноября 2014 г. (Центр исследований белорусской культуры, языка и литературы НАН Беларуси, г. Минск).

3. Аўсейчык У.Я. Асаблівасці траецкай памінальнай абраднасці беларусаў Падзвіння (па матэрыялах XIX – пачатку XXI ст.) // VIII Международная научная конференция «Аўтэнтычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання» (апрель 2014 г., УО «Белорусский государственный университет культуры и искусств», г. Минск).

4. Аўсейчык У.Я. Абрад Прыкладзіны ў беларусаў Падзвіння // II Международная научно-практическая конференция «Беларускае Падзвінне: вопыт, метадыка і вынікі палявых даследаванняў» (17-18 апреля 2014 г., УО «ПГУ», г. Полоцк).

5. Аўсейчык У.Я. Рэгіянальныя асаблівасці і лакальныя варыянты ў каляндарнай памінальнай абраднасці беларусаў Падзвіння (па матэрыялах XIX – пачатку XXI стагоддзя) // Міжнародны навукова круглы стол “Асоба збіральніка ў захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны” (да 200-годдзя з дня нараджэння Оскара Кольберга) (гг. Мінск-Пінск, 25-26 чэрвеня 2014 г.).

6. Овсейчик В.Е. Специфика межэтнического взаимодействия старообрядцев и белорусов Подвинья (по материалам XIX – начала XXI в.) // Международная научная конференция “Русские в иноэтническом окружении. Русский фольклор в странах Балтии” (РФ, Псков, 10-12 декабря 2014 г.).

7. Аўсейчык У.Я. Роля мовы ў этнічнай самаідэнтыфікацыі беларусаў ва ўмовах традыцыйнага грамадства (па матэрыялах XIX – пачатку XX ст.) // Международная научная конференция «Формирование и развитие национального самосознания в отражении белорусской, русской и зарубежных литератур» (Полоцк, 15-16 мая 2015 г.);

8. Аўсейчык У.Я. Асаблівасці сучаснай “прыватнай” (індывідуальнай) памінальнай абраднасці беларусаў Падзвіння // IX Міжнародная навуковая канферэнцыя “Аўтэнтычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання” (Мінск, 24-26 красавіка 2015 г.);

9. Валодзіна Т.В. Статусныя характарыстыкі мужчыны-знахара ў традыцыйнай культуры беларусаў (Падзвінская традыцыя на агульнаэтнічным фоне) // II Международная научно-практическая конференция «Беларускае Падзвінне: вопыт, метадыка і вынікі палявых даследаванняў» (Полацк, 17-18 красавіка 2014 г.).

10. Валодзіна Т.В. Уяўленні і наратывы пра ката ў сённяшнім вясковым і гарадскім асяродках // IV Міжнародны кангрэс даследчыкаў Беларусі (Літва, Каўнас, 2-4 кастрычніка 2014 г.).

11. Валодзіна Т.В. Фразеология и магические практики в контексте антропологических легенд (белорусская традиция на европейском фоне) // Міжнародная навуковая канферэнцыя «Славянская фразеология и языковые контакты», (Германія, Трыр, 16-19 кастрычніка 2014 г.).

12. Валодзіна Т.В. “Идентитет “внутренний” и “внешний” в пространстве магических практик белорусов” // Міжнародная навуковая канферэнцыя “Большинство/меньшинство: культурно-языковой идентитет Славии в истории” (Аўстрыя, Вена, 14-17 студзеня 2015 г.).

13. Валодзіна Т.В. Гандлёвыя аперацыі ў магічным лекаванні беларусаў: сімволіка і прагматыка // Міжнародная навуковая канферэнцыя “Гісторыя гандлю ў Беларусі: майстэрства прадпрымальніцтва на спажывецкім рынку” (Мінск, 21-22 лістапада 2015 г.).

14. Валодзіна Т.В. Да пытання даўніны і еўрапейскіх паралеляў магічнага лекавання беларусаў // Міжнародная навуковая канферэнцыя «Славянская міфалогія і этнолінгвістыка» (Гомель, 2-3 снежня 2015 г.).

15. Валодзіна Т.В. Семантычная характарыстыка немоты у славян // Міжнародная навуковая канферэнцыя «Slawische Ethnolinguistik: Methoden, Ergebnisse, Perspektiven» (Аўстрыя, Вена, 17.–19 снежня 2015 г.).

16. Лобач У.А. Вобраз чараўніка ў традыцыйнай карціне свету беларусаў Падзвіння XX – пач. XXI ст. (па матэрыялах этнаграфічных экспедыцый (ПДУ) // II Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Беларускае Падзвінне: вопыт, методыка і вынікі палявых даследаванняў» (Полацк, 17-18 красавіка 2014 г.).

17. Лобач У.А. Палявыя этнаграфічныя даследаванні Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта ў 1995–2013 гг.: вопыт, вынікі, перспектывы // Міжнародны навуковы круглы стол “Асоба збіральніка ў захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны” (да 200-годдзя з дня нараджэння Оскара Кольберга) (гг. Мінск-Пінск, 25-26 чэрвеня 2014 г.).

18. Лобач У.А. Горад і гараджане вачыма беларускіх сялян другой паловы XX – пачатку XXI ст. // IV Міжнародны Кангрэс даследчыкаў Беларусі (Літва, Каўнас, 3-5 кастрычніка 2014 г.).

19. Лобач У.А. Сакральная геаграфія Лепельшчыны: сімволіка і рытуальныя функцыі // VI навукова-практычная канферэнцыя “Лепельскія чытанні”, (Лепель, 17-18 кастрычніка 2014 г.).

20. Лобач У.А. Археалагічныя помнікі в традыцыйнай карціне свету сельскага населення беларуска-рускага паграніч'я // Міжнародная навуковая канферэнцыя “Русские в иноэтническом окружении. Русский фольклор в странах Балтии” (РФ, Псков, 10-12 декабря 2014 г.).

21. Лобач У.А. Культывыя крыніцы Беларускага Падзвіння: феномен сучаснай рытулізацыі прыродных аб’ектаў // IX Міжнародная навуковая канферэнцыя “Аўтэнтчны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання” (Мінск, 24-26 красавіка 2015 г.).

22. Лобач У.А. Гарадскі ландшафт у традыцыйнай карціне свету беларусаў Падзвіння // Рэспубліканскі навукова-практычны семінар “Актуальныя праблемы архітэктуры Беларускага Подзвіння і суседніх рэгіёнаў” (Новополоцк, 8-9 октября 2015 г.).

23. Лобач У.А. Народная медыцына Браслаўшчыны: лакальная спецыфіка і сімвалічны кантэкст // Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Браслаўскія чытанні” (Браслаў, 12-13 лістапада 2015 г.).

24. Лобач У.А. Культывыя крыніцы беларуска-рускага памеж'я // VI Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Традыцыі і сучасны стан культуры і мастацтваў” (Мінск, 19-20 лістапада 2014 г.).

25. Лобач У.А. Вобраз яўрэя-гандляра ў традыцыйнай карціне свету беларусаў Віцебшчыны канца XIX – першай паловы XX ст. // II Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Гісторыя гандлю ў Беларусі” (Мінск, 21-22 лістапада 2015 г.).

26. Шыдлоўскі С.А. «Запіскі» В. М. Севергіна як крыніца па гісторыі і этнаграфіі Беларускага Падзвіння і сумежных тэрыторый // II Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Беларускае Падзвінне: вопыт, метадыка і вынікі палявых даследаванняў» (Полацк, 17-18 красавіка 2014 г.).

27. Шыдлоўскі С.А. Дворянское поместье в системе социализации привилегированного сословия Беларуси // IV Міжнарод. навуковая канферэнцыя «Психосоцыяльная адаптацыя в трансфарміруючымся грамадстве: сацыялізацыя суб’екта на розных этапах онтогенеза» (Мінск, 21-22 мая 2015 г.).

28. Шыдлоўскі С.А. Практыкі аптымізацыі выдаткаў і рацыяналізацыі прыгоннай гаспадаркі на беларускіх землях у дарэформленны перыяд // XXIV Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі «Управленне в сацыяльных і эканамічных сістэмах» (Мінск, 14 мая 2015 г.).

29. Шыдлоўскі С.А. Экалагічны аспект крытыкі традыцыйных практык лесопольвання поместнага дварянаства Беларусі в романе Э. Массальскага «Пан Подстолич» // XI Конгрэс антропологов и этнологов России (РФ, Екатеринбург, 2–5 июля 2015 г.).

30. Шыдлоўскі С.А. Представления о личности помещика на Витебско-Смоленском пограничье // V Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя «Личность в пространстве и времени» (РФ, Смоленск, 20-23 октября 2015 г.).

31. Шыдлоўскі С.А. Шляхецкі двор на беларускіх землях у канцы XVIII – пачатку XX стст.: традыцыі будаўніцтва // Рэспубліканскі навукова-практычны семінар “Актуальныя праблемы архітэктуры Беларускага Подвіння і суседніх рэгіёнаў” (Новополоцк, 8-9 октября 2015 г.).